

Український
історичний
збірник

Випуск 5

2003

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ**

**УКРАЇНСЬКИЙ
ІСТОРИЧНИЙ ЗБІРНИК**

**2002
(Випуск 5)**

Київ – 2003

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ ЗБІРНИК — 2002 (Випуск 5)

Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Інституту історії України НАН України

Редколегія:

Смолій Валерій, академік НАНУ, д. і. н., проф. - головний редактор (Україна)

Чухліб Тарас, к. і. н. - заступник головного редактора (Україна)

Блануца Андрій - відповідальний секретар (Україна)

Віднянський Степан, д. і. н., проф. (Україна)

Гуржій Олександр, д. і. н. (Україна)

Даниленко Віктор, член-кор. НАНУ, д. і. н., проф. (Україна)

Касьянов Георгій, д. і. н. (Україна)

Корзо Маргарита, к. і. н. (Росія)

Кульчицький Станіслав, д. і. н., проф. (Україна)

Плахонін Андрій (Україна)

Реєнт Олександр, член-кор. НАНУ, д. і. н., проф. (Україна)

Романова Оксана (Україна)

Рубльов Олександр, к. і. н. (Україна)

Саганович Генадзь, д. і. н. (Білорусь)

Сарцевічене Йоліта, к. і. н. (Литва)

Збірник складають праці молодих вчених Інституту історії України НАН України, інших наукових і освітніх вітчизняних та зарубіжних установ. Розкривається широке коло проблем української та всесвітньої історії з найдавніших часів до сучасності.

Розраховано на викладачів, науковців та студентів.

Тексти подаються в авторській редакції.

Свідоцтво про державну реєстрацію

друкованого засобу масової інформації

Серія КВ

№ 6935

© Інститут історії України НАН України

© Автори

ЗМІСТ

I. Давня історія

- Голубєва Г.** Формування світогляду Ксенофонта.....9
- Казакевич Г.** "Записки про Гальську війну" як джерело для вивчення політичної ролі кельтських жерців.....19
- Жданович О.** Вплив ідей адоптианізму на формування аріанського вчення.....28

II. Історія середньовіччя та нового часу

- Ващук Д.** Порівняльний аналіз привілеїв литовським євреям та уставних земських грамот Київщини і Волині (друга половина XV - перша третина XVI ст.).....43
- Григор'єв В.** Генеза станово-представницької системи влади на українських землях у складі Великого князівства Литовського (XV-XVI ст.).....55
- Блануца А.** Особливості кредитних операцій на Волині у другій половині XVI ст.....71
- Берковський В.** Деякі аспекти розвитку правового регулювання торгових відносин на Волині у XVI - першій половині XVII ст.: митне та гостинне право.....78
- Сарцевичене Й.** Стремлясь к идеалу: представление женских добродетелей в панегирической литературе Великого княжества Литовского второй половины XVI - первой половины XVII вв.....93
- Степанков В.** Боротьба Петра Дорошенка за збереження цілісності козацької України (друга половина 1668-1669 рр.).....108
- Ліцєва О.** Митна справа у Гетьманщині в 60-х рр. XVIII ст.....121
- Іщенко Я.** Оборонні споруди в геральдичній спадщині міст України...131

III. Проблеми історії XIX-XX ст.

- Кривошея І.** До історії дворянства Уманського повіту Київської губернії (остання третина XIX - початок XX ст.)..... 149
- Смольницька М.** Григорій Галаган: портрет особистості на тлі доби.... 169
- Назарук Ю.** Діяльність Олександра Скоропис-Йолтуховського у роки Першої світової війни..... 199
- Моціяка П.** Бої на петербурзькому напрямку в липні-серпні 1812 р..... 212
- Капустян Г.** Партійні осередки – опора радянського політичного режиму в українському селі (1921-1929 рр.)..... 220
- Лазуренко В.** Заможне селянство України доби НЕПу..... 234
- Трофимчик А.** Создание высших учебных заведений в западных областях БССР в 1939-1941 гг..... 240
- Герасименко Л.** Комплектування ополченських формувань у місті Києві (1941 р.)..... 254
- Потильчак О.** Нормативне регулювання праці військовополонених в СРСР у роки Другої світової війни: історичний аспект..... 264
- Бабік Н.** Карибська криза 1962 р. за спогадами радянських учасників подій..... 280
- Матьовка Л.** Радянсько-югославські відносини за матеріалами п'ятого з'їзду КПЮ..... 293
- Смольніков Ю.** Історія як засіб політичної боротьби: "національний табір" і "перебудова" в Україні (друга половина 1980-х – початок 1990-х рр.)..... 299
- Васильчук Е.** Национализм в Российской Федерации (конец XX-го – начало XXI-го ст.)..... 313
- Горун Д.** Періоди та особливості розвитку польсько-литовських відносин (1990-ті рр. – початок XXI ст.)..... 323

IV. Історіографія та джерелознавство

Жеребцова Л. Митна система на українських землях у складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої XIV – середини XVII ст. (історіографічні і джерелознавчі аспекти).....341

Даневич О. Діаріуш елекційного сейму у Варшаві 1632 р. як джерело для дослідження міжцерковних відносин у Речі Посполитій у 1630-х рр.....353

Бовгиря А. “КРАТКАЯ ЗАПИСКА ДѢЙСТВИЙ ПРЕЖДЕ БЫВШИХ ПО НАШЕ ВРЕМЯ” (1581-1789) – пам'ятка української історіографії другої половини XVIII ст.....369

Крижановська О. Джерела з історії масонського руху в Україні другої половини XVIII – початку XX ст.....376

Верменич Я. Регіоналізація України в українознавстві XIX ст.....383

Тельвак В. Термін "історіографія" та предмет історії історичної науки у спадщині Михайла Грушевського.....404

Парахіна М. Публікаційні матеріали етнографічної комісії ВУАН у 20–30-х рр. XX ст.....424

Юсова Н. Наукова діяльність Костя Гуслистого в останні роки роботи в Інституті історії АН УРСР (1949-1952 рр.).....437

Заплотинська О. Українське шістдесятництво: визначення дефініцій та історіографія проблеми.....448